

Er midden in

Citation for published version (APA):

Mineur, F. J. W. (2022). *Er midden in: Theater en kritiek in een belevingscultuur*. [Maastricht University]. Maastricht University. <https://doi.org/10.26481/dis.20220921fm>

Document status and date:

Published: 01/01/2022

DOI:

[10.26481/dis.20220921fm](https://doi.org/10.26481/dis.20220921fm)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Stellingen bij *Er midden in: theater en kritiek in een belevingscultuur*

1. De concepten *voorstellingscultuur* en *belevingscultuur* beschrijven twee theaterpraktijken met ieder een eigen vorm van omgaan met kunst, een eigen rol van kunstinstituties en een eigen waardenstelsel. Dit onderscheid is essentieel voor de duiding van veranderingen in het werkveld.
2. De belevingscultuur staat in belangrijke opzichten haaks op de gekende theaterpraktijk die uit de voorstellingscultuur afkomstig is. De 'wending naar de beleving' is een brede en krachtige beweging waarvan het einde voorlopig niet in zicht is.
3. Om zich te verhouden tot ingrijpende culturele veranderingen zoals die met de opkomst van de belevingscultuur plaatsvinden, moeten gevestigde instituties zich de vraag stellen wat de kernwaarden zijn die hun praktijk voeden en schragen en of deze door de aard van de nieuwe ontwikkelingen in het geding zijn.
4. De kernwaarden van de voorstellingscultuur uiten zich in de idealen van openbaarheid (vrije toegankelijkheid, gerichtheid op vormen van algemeen belang, aanmoedigen van debat), van autonomie (sociale en esthetische autonomie en autonomie van de encenering) en van de kritische dimensie (het aanmoedigen van kritische attitudes vanuit een kunstontmoeting en op een kunstontmoeting).
5. Anders dan 'een voorstelling' is 'een beleving' niet op te vatten als een model dat op duidelijk ervaarbare wijze zintuiglijkheid en omgang organiseert. De ervaring van *nabijheid* en *onmiddellijkheid* die de beleving kenmerkt, kan ontstaan doordat de bezoeker eigen rollen en posities inneemt en midden in de aanwezige stimuli het gebeuren letterlijk mee-maakt. *Nabijheid* en *onmiddellijkheid* gelden niet alleen voor de concrete kunstbeleving zelf, maar ook voor de wijze waarop kunstinstituties de bezoekers benaderen, en voor de manier waarop in de samenleving de afstanden tussen 'kunst en leven' geringer worden.
6. Decennialang sprak mijn oud-college René Lobo (1940-2015) zijn eerstejaarsstudenten in een verder leeg spellokaal toe met de volgende woorden: *Sta open voor alle mogelijkheden. En bedenk: je staat op heilige grond. Heilig, omdat het iets anders is dan het is.* Het is met deze woorden dat de vrijheid en de verantwoordelijkheid van het theater wordt uitgedrukt.
7. Tegenover de stelling dat 'het publiek' niet bestaat maar altijd een verzameling van individuele interpretaties en belangen is, staat de publieke ervaring van een gedeelde sensibiliteit die onder andere zijn uitdrukking vindt in gemeenschappelijke uitingen van concentratie, onrust, ontroering, irritatie. Beide, de diversiteit en de gemeenschappelijkheid in de esthetische ervaring, kunnen in een theaterontmoeting aan de hand zijn en vormen het kritisch potentieel van die bijeenkomst.
8. Het concept *kritische nabijheid* kan bijdragen aan een kritisch discours rond theater in een belevingscultuur. Het zoekt in situaties waar men middenin zit en die men meemaakt naar algemenere structuren die de persoonlijke beleving (de ervaring en de rollen die men speelt) mogelijk maken. Het concept vertrekt vanuit het idee dat ook belevingen constructies zijn en daarmee bovenpersoonlijk.
9. Hoewel 'kritiek' niet per se talig is (en zich ook in bijvoorbeeld fysieke handelingen kan uiten) zijn er uiteindelijk woorden nodig om de motivaties achter esthetische keuzen, voorkeuren en gedragingen mededeelbaar te maken. In de belevingscultuur zal dit 'spreken' vaak gericht zijn op het een stem geven aan alle betrokkenen.
10. Zoals, naar ik vernam, bedrijven vooral zouden moeten reorganiseren wanneer zij goed functioneren, zo zouden kunstinstituties hun urgentie om over transformaties te reflecteren kunnen halen uit wat er te winnen en te ontdekken valt.

11. Zoals in sommige vormen van belevingstheater de openbaarheid in de theatergebeurtenis zelf aanwezig is, zo zou een instituut als de Toneelacademie de kritische massa kunnen uitbreiden door een 'lekenpubliek' onderdeel te maken van artistieke evaluaties.